

ZBOROVANJA**31. mednarodni geografski kongres v Tunisu**

Tunis, Tunizija, 12.–15. 8. 2008

Prijetno je, ob listanju poročila o delovanju Mednarodne zveze geografov za obdobje 2004–2008 (*IGU Report 2004–2008*; Seoul, 2008), prebrati, da je bila Slovenija pri vodenju komisij zveze zastopana z dvema članoma. Vodenje Komisije za kras je bila štiri leta zaupana dr. Andreju Kranjcu, Komisije za politično geografijo pa dr. Antonu Gosarju. S tem se slovenska geografije postavlja ob bok anglo-saksonski in nemški, saj je v njenih rokah 6 % odgovornosti (36 komisij) za strokovni uspeh stroke na planetarnem nivoju. Ob svetovnih geografskih kongresih se odvija tudi skupščina Mednarodne geografske zveze, na kateri sodelujejo predsedniki nacionalnih komitejev vseh držav članic. Slovenijo je na skupščini zastopala dr. Irena Rejec Brancelj. Na skupščini so bili izvoljeni novi predsedniki komisij, še naprej je pod slovenskim vodstvom Komisija za politično geografijo. Članstvo v upravnih odborih komisij je omejeno na tri mandate, zato delo v tem odboru ni mogel nadaljevati dosedanji predsednik Komisije za kras, kot članica upravnega odbora iz Slovenije pa je bila izvoljena dr. Nataša Ravbar. Slovenci aktivno delujemo tudi v drugih komisijah, na tunizijskem kongresu je bil kot član upravnega odbora Komisije za preučevanje rabe in pokrovnosti tal izvoljen dr. Matej Gabrovec. Na skupščini sta bili predstavljeni kandidaturi za mednarodni kongres leta 2016, tekmovali sta Rusija in Kitajska s svojima prestolnicama, na glasovanju je dobil večjo podporo Peking. Za novega predsednika Mednarodne geografske zveze je bil izvoljen ameriški geograf dr. Ronald Abler. Na tunizijskem kongresu je aktivno sodelovalo pet slovenskih geografov, poleg podpisanih še dr. Damir Josipovič.

Komisija za politično geografijo je v obdobju med kongresoma v Glasgou in Tunisu doživljala burne trenutke. Še pred iztekom dveletnega mandata je iz osebnih razlogov odstopil njen predsednik, sorbonski profesor dr. Andre-Louis Sanguin. Nadomestil ga je takratni podpredsednik. Na tuniškem kongresu je poročal o uspešnem štiriletnem delovanju komisije, ki je vključevala organizacijo 22 posvetov, uredništvovanje in objavo 13 zbornikov in okrog 50 strokovnih knjig njenih članov. V pripravah na kongres je vodstvu uspelo animirati enajst članov, da so se podali v avgustovski Tunis in tam predstavili lastne raziskovalne dosežke. Razprava je bila osredotočena na tri vsebine: 1. opredelitvi varnosti in suverenosti v prostoru; 2. perspektivah političnogeografskega raziskovanja in 3. političnogeografskim problemom Azije in Afrike. Člani komisije so bili posebej dejavni pri oblikovanju mediteranskega partnerstva (*Mediterranean Renaissance Program*), ki ga je zasnoval lani umrli predsednik IGU profesor dr. Adalberto Valega, in pri snovanju novega srečanja geografov v sredozemskem prostoru (Tel Aviv, 2010). Tuje delegacije in vodstvo IGU, vključno s novim predsednikom, dr. Ronaldom Ablerjem in podpredsednikom, političnim geografom, dr. Vladimirjem Kolosovim, je v stiku s slovenskimi predstavniki še posebej zanimala organizacijska in vsebinska zasnova EMUNI – Evro-mediteranske univerze, ki jo je Evropska unija v juniju 2008 ustanovila v Portorožu. Ob pisanju tega poročila lahko ponosno zapišemo, da je Mednarodna geografska zveza postala soustanoviteljica te mednarodne visokošolske ustanove na slovenskih tleh.

Posamezne komisije v povezavi s svetovnimi kongresi pogosto organizirajo tudi pred- ali pokongresne aktivnosti, ki so pogosto povezane s terenskim delom oziroma ekskurzijami. Med vsemi komisijami se je v Tuniziji za predkongresno dejavnost odločila le Komisija za proučevanje rabe in pokrovnosti tal, ki je organizirala štiridnevni predkongres, ki je vključeval enodnevni simpozij in tridnevno ekskurzijo, ki jo je vodil dr. Fethi Ayache z Univerze v Soussu. Ekskurzija je bila zasnovana tako, da smo lahko opazovali v kmetijsko rabo tal v različnih podnebnih pasovih, od polotoka Cap Bon na severu do roba puščave pri Gabèsu. Poseben poudarek je bil tudi na obravnavi konfliktov med tradicionalno kmetijsko rabo in gradnjo novih turističnih kompleksov, problematika širjenja mest in urbane rabe tal pa je bila predstavljena na primeru Sfaksa. Na kongresu je bila v okviru šestih sekcij predstavljena široka paleta tem z različnih območij sveta, večina avtorjev je obravnavala zgodovinske spremembe rabe tal, več predavateljev pa je obravnavalo spremembe rabe tal z vidika okoljskih problemov.

Žal je bila na sekcijah nekaterih fizičnogeografskih komisij zelo slaba udeležba. Tako so bili na primer na sekcijah Komisije za degradacijo tal in dezertifikacijo poleg slovenskega predstavnika, ki je predstavil meritve erozije v porečju Dragonje, prisotni le še trije predavatelji, komisija tako prispevkov ne bo objavila tako kot običajno v samostojni monografiji. Podobno je bilo tudi pri Komisiji za kras. Ne samo predavanj, tudi krasoslovcev sploh je bilo na tem kongresu malo. Temu je bil deloma vzrok, da komisiji ni uspelo organizirati ekskurzije po tunizijskem krasu, deloma pa prekrivanje našega kongresa s svetovnim geološkim kongresom v Oslu. Tam je bil kar cel dan posvečen krasu in nestorjema krasoslovja, dr. D. Fordu in dr. P. Williamsu. V sekciji Komisije za kras so bila žal predstavljena le 4 predavanja: dr. L. E. P. Travassos je poročal o kartiranju krasu v Braziliji v okolici mesta Cordisburgo (Minas Gerais), kraško ozemlje, odkoder so prve omembe brazilskih jam, dr. A. Kranjc pa je razvoj termina vrtača (dolina) uporabil kot primer razvoja in spreminjanja mednarodne kraške terminologije. Ostali dve predavanji sta imeli podobno tematiko, nastanek in razvoj žlebičev: o njihovem modeliranju v sadri ob natančno spremljanih okoliščinah je poročala dr. A. Hada (Japonska), kitajski krasoslovec dr. Zhang pa je predstavil posebno obliko žlebičev s Tibeta, kjer igra najpomembnejšo vlogo pri njihovem oblikovanju veter. Upajmo, da bo komisija pod novo predsednico in deloma prenovljenim upravnim odborom na naslednjem kongresu lahko pokazala boljše sodelovanje in večje zanimanje geografov, ki se ukvarjajo s krasom.

Na kongresu je delo potekalo v 20 vzporednih sekcijah, zato seveda v tem kratkem poročilu ni mogoče zajeti vseh dogodkov, ampak le zelo majhen del, v katerem smo bili aktivni prisotni slovenski geografi. Kljub široki organizacijski razvejanosti Mednarodne geografske zveze, ki se kaže v številnih kongresnih sekcijah, pa nekatera geografska področja na kongresu in v Mednarodni geografski zvezi niso prisotna. Značilen tak primer je prometna geografija. Vsekakor bodo potrebne še številne razprave o prihodnji organiziranosti geografov, upajmo, da bomo v tem pogledu čim bolj aktivni tudi slovenski geografi.

Matej Gabrovec, Anton Gosar, Andrej Kranjc, Irena Rejec Brancelj

Regionalna konferenca Mednarodne geomorfološke zveze o zemeljskih plazovih, poplavah, in globalnem spreminjanju okolja v gorskih pokrajinah

Braşov, Romunija, 17.–19. 9. 2008

Mednarodna konferenca z naslovom *IAG Regional Conference on Geomorphology: Landslides, Floods and Global Environmental Change in Mountain Regions* je potekala sredi septembra 2008 v Transilvaniji v mestu Braşov. Bila je zadnja regionalna konferenca v štiriletnem obdobju med dvema svetovnima kongresoma. Naslednji svetovni kongres bo med 6. in 11. julijem 2009 v Melbourneu in Avstraliji (več o prihajajočem kongresu je moč prebrati na <http://www.geomorphology2009.com/>).

Sama konferenca je potekal tri dni, celotno dogajanje pa je bilo daljše (15.–26. 9.), saj je vključevalo še predkonferenčno in pokonferenčne ekskurzije. Enodnevna predkonferenčna ekskurzija je vodila na plazovita območja prelaza Predeal južno od Braşova, kjer bodo v naslednjih letih gradili avtocesto med Bukarešto in Braşovom. Med kongresom je bila poldnevna ekskurzija v zimskošportno središče Poina Braşov. Po konferenci sta bilo organizirani dve večdnevni ekskurziji. Prva se je usmerila zahodno od Braşova proti mestu Sibiu in nato proti jugu v Făgăraşske gore, druga pa proti mestu Buzău in v Buzăuške gore, kjer Karpati zavijejo iz smeri sever–jug v smer vzhod–zahod. Prva je imela naslov Vertikalno coniranje poplav in pobočnih procesov v Karpatih, druga pa Veliki zemeljski plazovi, poplave in potresna aktivnost.

V okviru konference je potekal tudi sestanek izvršilnega odbora Mednarodne geomorfološke zveze (*International Association of Geomorphologists* – IAG; <http://www.geomorph.org/main.html>) in večina članov obora (predsednik Andrew Goudie, Združeno kraljestvo; podpredsedniki: Franck Ademard, Venezuela, Michael Crozier, Nova Zelandija in Monique Fort, Francija) je imela tudi uvodna predavanja. Rdeča nit uvodnih predavanj je bilo globalno segrevanje ozračja in odražanje tega v geomorfnihih sistemih. Poleg njih (in še nekaterih) je imel uvodno predavanje tudi glavni organizator Dan Bălteanu iz Geografskega inštituta Romunske akademije znanosti o preučevanju zemeljskih plazov v Romuniji in

MATIJA ZORN

Slika 1: Braşov je največje mesto v romunskih Karpatih s skoraj 300.000 prebivalci.

MATIJA ZORN

Slika 2: Prof. Dan Bălţeanu iz Geografskega inštituta Romunske akademije znanosti je bil glavni organizator konference.

o determinističnem modeliranju plazovitosti na državni ravni, pri katerem uporabljajo šest vplivnih dejavnikov (fizično geografskih prvin pokrajine): litologijo, naklon, maksimalne 24-urne padavine, rabo tal, potresno intenziteto in reliefno energijo. Ostala predavanja in posterji (skupaj jih je bilo 111 dvesto petdesetih avtorjev iz 32 držav) so bila razdeljena na šest sekcij: kartiranje plazov in ocene ogroženosti, poplave, rečna geomorfologija in dinamika sedimentov, raziskave zgodovinskih in prazgodovinskih pobočnih procesov, okoljske spremembe, metode za ocenjevanje ogroženosti. Poleg tega so potekala predavanja tudi v okviru štirih uradnih »delavnih skupin« IAG: Geomorfolške nevarnosti: med teorijo in prakso, Geomorfolologija in družba, Človeški vpliv na pokrajino in Regionalna karpato-balkano-dinarska delavna skupina (več o delavnih skupinah IAG, ki jih je trenutno trinajst, je moč prebrati na spletnem naslovu IAG), potekali pa sta tudi dve posebni delavnici: Klimatske spremembe in ekstremni dogodki v gorskih pokrajinah in Ocenjevanje ogroženosti v rudarskih območjih z uporabo GIS. Večina prispevkov se je nanašala na območje Karpatov, najdaljše gorske verige v Evropi, in na njegova predgorja, ostale predstavitve pa so pokrivalo praktično ves svet. Slovenci smo predstavili tri prispevke: o determinističnem in probabilističnem modeliranju plazovitosti v Sloveniji, o meritvah erozijskih procesov v slovenski Istri in o spreminjanju erozijskih procesov v Posočju v zadnjih 200 letih.

Predvsem za mlajše udeležence (mlajše od 35 let) je bila zanimiva predstavitev Maura Soldatija (član izvršilnega odbora IAG, zadolžen za štipendije) o možnostih pridobivanja IAG sredstev za udeležbo na kongresih. Za nas bosta v letu 2009 zanimiva najmanj dva razpisa štipendij, en razpis za ves svet za udeležbo na svetovnem geomorfološke kongresu (podelili bodo 10 do 15 štipendij v skupni vrednosti 12.500 € in razpis za Sredozemlje za udeležbo na kongresu septembra 2009 v Modeni (Italija) s katerim bo Italijansko združenje za fizično geografijo in geomorfologijo počastilo bivšega predsednika IAG Maria Panizzo (razpisana bo ena štipendija v vrednosti 500 €; več o kongresu je moč prebrati na http://www.ai-geo.it/homeaigeo/Eventi/prima_circolare_CONVEGNO_MODENA.doc). Načrtovanih je tudi nekaj razpisov za celo Evropo. Razpisi so redno objavljeni na spletnih straneh IAG, od prijaviteljev pa se pričakuje aktivna udeležba na kongresih. Za vprašanja glede štipendij se lahko obrnete tudi neposredno na odgovorno osebo (soldati@unimore.it). Doslej so največ štipendij dobili Južno Američani, Slovenci pa še nismo bili med dobitniki.

Glavna organizatorja konferenca sta bila Geografski inštitut Romunske akademije znanosti (<http://www.geoinst.ro/index.htm>) in Fakulteta za agronomijo in gozdarstvo Transilvanske univerze v Braşovu, v prostorih katere je konferenca tudi potekala. Pri organizaciji so sodelovali še Oddelek za geografijo Univerze v Bukarešti, Oddelek za geografijo Univerze v Cluj-Napoci, Oddelek za kemijo, biologijo in geografijo Univerze v Temišvaru in Oddelek za geografijo Univerze v Oradeaji.

Organizatorji so za potrebe kongresa natisnili Knjigo povzetkov (ISBN: 978-973-749-433-7) in Vodnik po ekskurzijah (ISBN: 978-973-749-434-4). Izbrani prispevki pa bodo objavljeni kot posebne številke v izbranih mednarodnih geomorfoloških revijah.

Matija Zorn

9. bialni simpozij Geografski informacijski sistemi v Sloveniji

Ljubljana, 30. 9. 2008

Geografski informacijski sistemi povezuje raziskovalce, učitelje, študente in uporabnike najrazličnejših strok, kar je potrdilo tudi deveto bialno srečanje Geografski informacijski sistemi v Sloveniji, tokrat z oznako 2007–2008. Udeležilo se ga je skoraj 200 obiskovalcev, kar je približno toliko kot pred dvema letoma.

Srečanje je organiziral Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU v sodelovanju z Oddelkom za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Inštitutom za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU ter Zvezo geografskih društev Slovenije in Zvezo geodetov Slovenije. Poglavitni cilj vseh bialnih simpozijev je predstavitev najpomembnejših rezultatov dvehletnega dela ter spodbujanje sodelovanja in razvoja na področju geoinformatike v Sloveniji.

MARKO ZAPLATIL

Predsednik Zveze geografskih društev Slovenije dr. Matej Gabrovec pozdravlja udeležence.

Srečanje, ki se je odvijalo v konferenčni dvorani v pritličju stolpnice na Trgu revolucije 3 v Ljubljani, so pozdravili in odprli dr. Matija Zorn v imenu ZRC SAZU, dr. Valentin Bucik, dekan Filozofske fakultete, dr. Matej Gabrovec, predsednik Zveze geografskih društev Slovenije, in Jurij Režek, predsednik Zveze geodetov Slovenije.

V prvem sklopu referatov, ki mu je predsedoval dr. Marko Krevs, so dr. Marjan Čeh, dr. Alma Lamovšek Zavodnik, Janez Rom in Damijan Kiderič predstavili prispevek Analiza dostopnosti prebivalstva do javnih dejavnosti z javnim potniškim prometom s pomočjo dveh GIS gravitacijskih modelov, dr. Tomaž Podobnikar, dr. Jožica Škofic in Mojca Horvat prispevek Določanje območij krajevnih govorov za Slovenski lingvistični atlas, Matija Klanjšček, mag. Dalibor Radovan in dr. Dušan Petrovič pa prispevek 3R-upodobitev gorskih bojišč soške fronte.

V drugem sklopu referatov, ki mu je predsedoval dr. Tomaž Podobnikar, so Žiga Kokalj, dr. Klemen Zakšek in dr. Krištof Oštir predstavili prispevek Uporaba laserskega skeniranja za opazovanje preteklih pokrajin – primer okolice Kobarida, Gašper Rak, dr. Franci Steinman in mag. Leon Gosar prispevek Kartiranje poplavno ogroženih območij v skladu z novo zakonodajo v Sloveniji, dr. Marko Krevs pa je predstavil prispevek Kaj sodi v učni program geoinformatike na različnih ravneh javnega izobraževanja?

Sledil je zaključek srečanja s povabilom na jubilejni deseti bienalni simpozij.

Vsebina vseh šestih vabljenih predavanj in dodatnih 35 prispevkov, ki so jih avtorji prijavi na natečaj, je bila že pred simpozijem objavljena v monografiji Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2003–2004, ki je izšla kot deveta knjiga v zbirki GIS v Sloveniji.

Simpozij je s povzetki člankov predstavljen tudi na spletnem naslovu <http://slogis.zrc-sazu.si/>.

Drago Perko

1. trienalni znanstveni posvet »Naravne nesreče v Sloveniji«

Ljubljana, 11. 12. 2008

Slovenijo ogrožajo številne naravne nesreče, katerih vzroki so naravni, vse pogosteje pa je njihov posredni ali celo neposredni krivec človek. Raznovrstne naravne nesreče pomenijo v Sloveniji veliko nevarnost za ljudi in okolje, če nanje nismo ustrezno pripravljeni. Pri tem sta najpomembnejši preventiva in celovitost pri preučevanju vseh vrst naravnih nesreč. V zadnjih letih so se zgodile pri nas številne naravne nesreče – potresa na Bovškem (1998; 2004), drobirski tok v Logu pod Mangartom (2000), poplave v Železnikih (2007) ali vetrolom na območju Gozda pri Kamniku (2008), če naštejemo le nekatere bolj odmevne.

Prav zato smo se na Oddelku za naravne nesreče Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU odločili, da bomo odslej vsaka tri leta organizirali znanstveno srečanje, namenjeno naravnim nesrečam. Od tod tudi poimenovanje 1. trienalnega znanstvenega posveta »Naravne nesreče v Sloveniji«.

Tokratni posvet, ki je potekal 11. decembra, smo organizirali v sodelovanju z Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje in Slovensko akademijo znanosti in umetnosti. Po naključju je dan posveta sovpadal z mednarodnim dnevom gora.

Namen tokratnega in nadaljnjih posvetov je analiza posameznih primerov in vrst naravnih nesreč v Sloveniji, predstavitev najnovejših spoznanj in načinov upravljanja na področju naravnih nesreč, hkrati pa izmenjava izkušenj ter vzpostavitve novih in utrditev dosedanjih strokovnih vezi.

S tokratnim posvetom smo želeli počastiti nekaj obletnic, čeprav nekatere niso povsem sovpadale z letom posveta, temveč so za kakšno leto odstopale:

- 15-letnico delovanja Oddelka za naravne nesreče Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU (1992),
- 20-letnico izhajanja revije UJMA Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje (1987),
- 25-letnico dveh geografskih posvetov o naravnih nesrečah: Naravne nesreče v Sloveniji kot naša ogroženost (organiziral Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU) in Naravne nesreče v Jugoslaviji

Slika 1: Naslovnica Zbornika povzetkov posveta.

BOJAN ENHARTIČ

Slika 2: Posvet je potekal v Izobraževalnem centru za zaščito in reševanje Republike Slovenije na Igu.

s posebnim ozirom na metodologijo geografskega preučevanja (organiziral Oddelek za geografijo ljubljanske Filozofske fakultete) (1983),

- 10-letnico potresa v Zgornjem Posočju (1998) in
- Mednarodno leto planeta Zemlja (2008; Urad Slovenske nacionalne komisije za UNESCO).

Ob posvetu smo izdali Zbornik povzetkov (ISBN: 978-961-254-102-6; dostopen je na spletni strani: <http://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/NNS2008-zbornik.pdf>), ki odraža bogato delovanje najrazličnejših ved in ustanov na področju varstva in zaščite pred naravnimi nesrečami v Sloveniji. Poleg štirih uvodnih, vabljenih predavanj, ki skušajo na kar se da celovit način predstaviti krog upravljanja z nesrečami ter ukrepov na tem področju, so v zborniku predstavljeni tudi vsi povzetki predavanj in plakatov. Razvrstili smo jih v skladu s tematskimi sklopi kroga upravljanja z nesrečami: vrednotenje naravnih nesreč, preventiva pred naravnimi nesrečami ter ukrepanje in obvladanje naravnih nesreč. V zborniku je 47 povzetkov 90 avtorjev, ki prihajajo s prek 40 različnih ustanov oziroma podjetij.

Največ prispevkov (20, brez vabljenih predavanj) spada v tematski sklop vrednotenje naravnih nesreč, sledita pa tematski sklop ukrepanje in obvladanje naravnih nesreč (12) ter tematski sklop preventiva pred naravnimi nesrečami (11). Na posvetu je bilo predstavljenih 44 prispevkov (glede na objave v zborniku so trije izostali), od tega 37 predavanj in sedem plakatov. Udeležencev posveta je bilo skupaj 94.

Zavedamo se, da kratki povzetki ne morejo odražati bogatega znanja, predstavljenega na predavanjih in plakatih. S tem namenom bomo v letu 2009 izdali zbornik celotnih prispevkov, ki bo zaradi omejenih finančnih zmožnosti izšel v obliki zgoščenke, dostopen pa bo tudi na medmrežju. Naša želja je, da bi v prihodnje izšel, hkrati s posvetovanjem, tudi tovrsten zbornik v knjižni obliki.

Ob koncu posveta smo sprejeli nekaj sklepov, ki jih na kratko povzemamo:

- Raznovrstne naravne nesreče pomenijo v Sloveniji veliko nevarnost za ljudi in okolje, če nanje nismo ustrezno pripravljeni. Pri tem sta najpomembnejši preventiva in celovitost ter krožni in navzkrižni potek upravljanja oziroma preučevanja, reševanja, načrtovanja in ukrepanja pri vseh vrstah naravnih

nesreč. Pristojni (ministrstva, agencije, uradi ...) morajo spodbuditi raziskave o naravnih nesrečah v družbeno dobro.

- Pomen in vloga stroke in znanosti (raziskav) ni le v analizi dogodkov, temveč tudi v kakovostni in pravočasni preventivi v času »čakanja« na nov dogodek. Zmanjševanje škod zaradi naravnih nesreč lahko pomembno prispeva k iskanju notranjih rezerv za zagotavljanje hitrejšega vsestranskega razvoja družbe, še posebej v času svetovne recesije.
- Občinam nalaga zakonodaja primarno odgovornost za varstvo pred naravnimi nesrečami v obliki preventive, zaščite, reševanja in sanacije razmer. Ker občine ne prejemajo rednih ali namenskih sredstev, pogosto pa celo nobenih sredstev za tovrstne namene, so najbolj zanemarile prav preventivo. Najbolj ogrožene slovenske občine morajo čim prej začeti izdelati načrte oziroma ocene ogroženosti kot je to opredeljeno v krovnih zakonskih aktih in podzakonskih predpisih za posamezne vrste naravnih nesreč.
- Resorno ministrstvo mora zagotoviti finančne in druge spodbude za realizacijo sprejetih predpisov in njihovo nadgradnjo. Postavlja se vprašanje ali nimajo občine preveliko pristojnosti na področju varstva in zaščite pred naravnimi nesrečami. Menimo, da bi morale biti le sestavni del širše platforme. Na novo je treba ovrednotiti prevelike pristojnosti občin pri odločanju o posegih v prostor in podleganje lokalnih interesov in pritiska kapitala ter jih sistemsko in finančno spodbuditi k izdelavi načrtov (ocen) ogroženosti.
- Alpska konvencija je na 8. zasedanju Alpske konference leta 2004 ustanovila platformo o naravnih nesrečah, leta 2006 pa tudi sprejela program dela te platforme imenovane PLANALP. Slovenija torej ima sprejete mednarodne zaveze, da mora storiti odločnejše korake v smer zmanjševanja ogroženosti oziroma povečevanja varnosti pred naravnimi nesrečami. Predlagano, da se s sklepom Vlade Republike Slovenije ustanovi slovenska platforma za zmanjševanje ogroženosti zaradi naravnih nesreč, ki naj usklajuje delo in daje pobude; sestavljena naj bo iz predstavnikov državnih organov, univerz in raziskovalnih inštitutov ter drugih strokovnih ustanov in civilne družbe. Storit je treba še korak dlje na državnem (strateškem) nivoju, kjer se morajo različne sektorsko razdrobljene aktivnosti medsebojno povezati. Poudarek pri delovanju platforme je v iskanju smeri trajnostne nege in vzdrževanja okolja v vseh ogroženih pokrajini, pri čemer je še posebej pomemben vzpeti svet. Pomembno je predvsem raziskovanje vzrokov dogodkov. Poslanstvo take platforme je preprečevanje oziroma zmanjševanje škodnih dogodkov zaradi naravnih nesreč s pomočjo raziskovalnih rezultatov in praktičnih izkušenj pri varstvu ogroženih območij različnih strokovnjakov, ki delujejo v praksi ali učijo na visokošolskih ustanovah, delujejo v raziskovalnih ustanovah ali upravnih organih.
- Udejanjanje slogana »preventiva je boljša od kurative«. Da preventiva večkratno, a pogosto žal neizračunljivo, niža stroške kurative, ponavljamo pri nas in v tujini, a je dejanskega ukrepanja v Sloveniji z vidika preventive zelo malo, saj večinoma le »gasimo požare«. Zgornji slogan v povezavi z naravnimi nesrečami ostaja pogosto ponavljana fraza brez pravega učinka. Posamezni primeri v praksi dokazujejo, da so cilji preventive na terenu le izjemoma uresničeni, saj vsak novi izreden dogodek odpre stare rane in razgali nepotreben pomanjkljivosti. Preventive ne moremo izmeriti ali izračunati, je pa njen pomen neprecenljiv za pomen varnosti in urejenosti pokrajini in njenih prebivalcev. Zavedati se je treba, da kakovostne strokovne podlage zahtevajo čas, znanje in finančna sredstva – vsak vložek v preventivo se večkratno obrestuje.
- Proces upravljanja z nesrečami ni sklenjen po izvedbeni plati, temveč je podan le regulativno. Po povrnitvi škode je treba finančna sredstva obvezno nameniti tudi za preventivne dejavnosti in za sofinanciranje zavarovanja pri zavarovalnicah. Nabiranje političnih točk lokalnih oblasti je z vidika preventive in trajnega urejanja ogroženih območij nesprejemljivo, kar bi bilo treba v prihodnje urediti z ustreznimi normativnimi akti. Inšpekcijske službe imajo na področju varstva in zaščite pred naravnimi nesrečami premalo pooblastil.
- Vsebine povezane z naravnimi nesrečami je treba bolj sistematično vključiti v izobraževalni sistem. V okviru tega je treba v kar največji meri spodbuditi ozaveščanje in način življenja z naravnimi nesre-

čami kot sestavnim delom našega vsakdana in ne kot nekaj izjemnega. Spodbuditi je treba interdisciplinarnost programa preučevanja naravnih nesreč. Potrebno je združevanje in povezovanje izvedenskega preučevanja različnih strok na področju ocenjevanja ogroženosti in študijah sanacije. V okviru tega je pomembno povezovanje znanosti o Zemlji in tehnologijah znotraj ustreznega kulturnega in socialnega konteksta z namenom ocenjevanja ogroženosti v urbanem in podeželskem okolju. Pri tem ne smemo pozabiti na pomen objektov in območij naravne in kulturne dediščine.

- Glede naravnih nesreč je pri nas načeloma pravno vse urejeno, praksa pa kaže, da temu še zdaleč ni tako. Pridobivanje sredstev pogosto opravičujejo z izrednimi naravnimi dogodki, namesto da bi analizirali njihove vzroke in posledice ter naredili čim več, da do tega v prihodnje ne bi več prihajalo. Skrajni čas je, da v družbi prenehamo s tovrstno preventivo, ki je izredno kratke »mandatne« sape, saj je treba gledati trajnostno.
- V Sloveniji je na področju prostorskega načrtovanja izjemno velik razkorak med deklarativno ravnanje (zakonodajo) in prakso. Prostorsko načrtovanje in njegovi nosilci obravnavajo nesreče preveč podcenjevalno in na splošno, čeprav je rast BDP, dvig družbenega in osebnega blagostanja zelo povezana z varstvom pred naravnimi nesrečami. Naravne nesreče in prostorsko načrtovanje je lahko tema naslednjega tovrstnega posveta v letu 2011. Za zmanjšanje posledic naravnih nesreč je treba zagotoviti zavezujoč program izvajanja, pripadajoča sredstva in izvedljiv organizacijski model tudi za pripravo dokumentacije in strokovnih podlag, ki bodo osnova za pregledno in optimalno odločanje.
- Za Slovenijo je značilna izjemno nizka stopnja osveščenosti o nevarnostih naravnih nesreč in iz tega izhajajoča brezbriznost do trajnostne rabe prostora in drugih naravnih virov v sedanosti. Pogostejše je treba opozarjati na »nezrele« predstave o učinkih podnebni sprememb v daljni prihodnosti ali nekje drugje oziroma v smislu, da pri nas ter tukaj in zdaj tega ni. Opozoriti je treba, da podnebne spremembe ne smejo biti priročen izgovor za napake, ki smo jih na tem področju naredili v preteklosti.
- V slovenski družbi še vedno vlada pretirano zaupanje v tehnične rešitve – te so načeloma možne – ki pa ustvarjajo lažen vtis o popolni varnosti ter sprožajo in omogočajo nove pritiske na ogrožena območja.

Če hočemo, da bodo naša prizadevanja na področju varstva in zaščite pred naravnimi nesrečami uspešna, moramo vsi, ki se ukvarjamo s to problematiko, delovati dolgoročno ter povezano (interdisciplinarno) in usklajeno. Želimo, da bi naši posveti prispevali k povezovanju in sodelovanju.

Naj končamo z željo, da bi se v naslednjem in ostalih obdobjih med posveti zgodilo čim manj naravnih nesreč. Pa vendarle, ker nesreča nikoli ne počiva, naj velja to tudi za vse tiste, ki se ukvarjamo z njihovim preučevanjem, in seveda, nasvidenje čez tri leta!

Matija Zorn, Blaž Komac, Miha Pavšek, Polona Pagon

